

Målnummer:	Ö517-11	Avdelning:	2
Domsnummer:			
Avgörandedatum:	2011-12-22		
Rubrik:	En sådan förening som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken har, oavsett att den inte har varit part i Miljööverdomstolen, ansetts ha rätt att ansöka om resning och klaga över domvilla avseende domstolens dom i frågan om viss miljöfarlig verksamhets samt viss vattenverksamhets tillåtlighet. Tillika fråga om ansvar för rättegångskostnader.		
Lagrum:	• 16 kap. 13 § och 25 kap. miljöbalken (1998:808) • 18 kap. 14 §, 58 kap. 1 § och 8 § samt 59 kap. 3 § rättegångsbalken (1942:740) • 4 kap. 1 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar		
Rättsfall:	• NJA 1989 s. 579 • NJA 1994 s. 42 • NJA 1997 s. 270 • NJA 1998 s. 148 • NJA 2009 s. 102		

REFERAT

Nordkalk AB ansökte vid Nacka tingsrätt, miljödomstolen, om tillstånd till täkt av kalksten enligt 9 kap. 6 a § MB på fastigheten Bunge Ducker 1:64, Gotlands kommun, m.m. Bl.a. Föreningen Bevara Ojnareskogen lämnade synpunkter på ansökningen. På anförda skäl lämnade miljödomstolen ansökningarna utan bifall.

Nordkalk AB överklagade i Svea hovrätt, Miljööverdomstolen, som upphävde miljödomstolens dom i tillståndsfrågorna och förklarade att den ansökta verksamheten var tillåtlig på närmare angivet sätt. Miljööverdomstolen föreskrev att miljödomstolen skulle meddela tillstånd till verksamheten och föreskriva nödvändiga villkor och bestämmelser i övrigt för denna.

I sin dom antecknade Miljööverdomstolen att Föreningen Bevara Ojnareskogen hade, utan att vara sakägare eller remissinstans, framhållit naturvärdena i området.

Sedan bl.a. Föreningen Bevara Ojnareskogen hade överklagat och HD beslutat att inte meddela prövningstillstånd, vann Miljööverdomstolens dom laga kraft.

Högsta domstolen

Härefter ansökte Föreningen Bevara Ojnareskogen om resning. Alternativt klagade föreningen över domvilla.

Nordkalk AB bestred bifall till föreningens talan och yrkade ersättning för rättegångskostnader.

Miljööverdomstolen avgav yttrande till HD.

Ärendet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, justitiesekreteraren Lars Olsson, föreslog i betänkande att HD skulle meddela följande beslut.

Skäl

1-3. överensstämmer i sak med punkterna 1-3 i HD:s beslut.

4. Föreningen Bevara Ojnareskogen har till stöd för sin talan åberopat att Justitieombudsmannen (JO) i beslut den 20 december 2010 har uttalat kritik mot Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) med hänvisning till att myndigheten inte beaktat riskerna för jäv när SGU yttrade sig som remissinstans till miljödomstolen och Miljööverdomstolen. Av utredningen i denna del framgår bl.a. att en vid SGU anställd tjänsteman deltagit såväl i bolagets utredning inför ansökan till domstol som i myndighetens remissyttrande till domstolarna.

5. HD konstaterar inledningsvis att Föreningen Bevara Ojnareskogen får anses uppfylla de krav som anges i 16 kap. 13 § MB. Genom en ändring av denna bestämmelses andra stycke som trädde i kraft den 1 januari 2007 (prop. 2005/06:182, bet. MJU 25, rskr. 387) har det tydliggjorts att den aktuella typen av avgöranden (om tillåtlighet) är överklagbara för sådana föreningar. De får även anses ha rätt att ansöka om resning m.m. Det sagda gäller även om föreningen, såsom nu är fallet, inte har varit part i underinstansen.

6. Föreningens talan får i första hand uppfattas som en ansökan om resning. Nordkalk AB har gjort gällande att de åberopade sakförhållandena i huvudsak varit kända för HD vid prövningen av frågan om prövningstillstånd. Huruvida så var fallet har inte någon betydelse för möjligheten att söka resning. (Jfr Lars Welamson och Johan Munck, Rättegång VI, 4 uppl. 2011, s. 195 ff. och 210, samt NJA 1998 s. 148.)

7. Avgörande för bedömningen av resningsansökningen är vilken betydelse de av föreningen åberopade omständigheterna skulle ha haft om de hade varit kända för Miljööverdomstolen vid tiden för domstolens handläggning.

8. Miljööverdomstolen har nu i sitt yttrande till HD redovisat att det som i ansökan har anförts om SGU:s dubbla roller har ingått i utredningsmaterialet och har beaktats vid Miljööverdomstolens värdering av utredningen i målet.

9. Mot den bakgrunden och då utredningen i övrigt inte leder till annan slutsats konstaterar HD att det saknas grund för resning. Det kan inte heller

anses ha förekommit domvilla. Föreningen Bevara Ojnarekogens talan kan därför inte bifallas.

10. Nordkalk AB har yrkat ersättning för rättegångskostnader. I denna fråga gör HD följande bedömning.

11. Enligt huvudregeln i 20 kap. 3 § MB (som inte gäller efter den 1 maj 2011) skulle RB:s regler tillämpas på miljödomstolar och Miljööverdomstolen samt vid HD:s prövning av mål enligt MB om inte annat följde av balken eller annan lag. I mål som överklagats till miljödomstolarna skulle, enligt andra stycket, förvaltningsprocesslagen tillämpas.

12. Den sedan den 2 maj 2011 gällande regleringen, 4 kap. 1 § lag (2010:921) om mark- och miljödomstolar, ser något annorlunda ut. Utformningen av bestämmelsen hänger bl.a. samman med att mark- och miljödomstolarna har ersatt miljödomstolarna. Enligt bestämmelsens första stycke ska i mål där mark- och miljödomstol är första instans RB:s regler tillämpas. Enligt andra stycket ska ärendelagen tillämpas vid handläggning av ärenden i första instans. På motsvarande sätt angavs i 20 kap. 3 § MB att ärendelagen skulle tillämpas vid handläggning av ärenden. Med ärenden avses i dessa sammanhang t.ex. ärenden om ersättning ur s.k. bygdemedel och inte ärenden i allmänhet eller extraordinära ärenden (se NJA II 1998 s. 769 f.).

13. Av rättsfallet NJA 2009 s. 102 som primärt tar sikte på vilka handläggningsregler som ska gälla framgår att 58 kap. RB ska tillämpas i resningsärenden av nu aktuellt slag. Vilka regler som gäller rätten till ersättning för rättegångskostnader är dock en annan sak.

14. För rättegångskostnader innehåller MB en särskild reglering i 25 kap. Utan denna hade RB:s rättegångskostnadsregler i många fall varit direkt tillämpliga. Regleringen innebär att i ansökningsmål om utövande av miljöfarlig verksamhet gäller inte RB i fråga om rättegångskostnader (1 §). Detsamma gäller i allmänhet också ansökningsmål om vattenverksamhet (2 §).

Underinstansernas prövning avsåg primärt sådan verksamhet.

15. För mål som gäller återkallelse, förbud mot fortsatt verksamhet eller omprövning enligt 24 kap. 3-6 §§ MB finns särskilda regler som bl.a. innebär att såväl sökandena i dessa mål som tillståndshavaren ska stå sina kostnader (25 kap. 3 §). I 25 kap. 4 § finns en särskild regel för två (inte heller nu aktuella) situationer som innebär att vardera part i dessa fall ska stå sina kostnader.

16. Genom 25 kap. 5 § MB, som utgör undantag till 25 kap. 2-4 §§, är 18 kap. 6 och 8 §§ RB tillämpliga. En följd av detta är att t.ex. sökanden i ett tillståndsmål, eller tillståndshavaren i ett omprövningsmål, kan få ersättning för sina rättegångskostnader om en motpart varit vårdslös eller försumlig i sin processföring.

17. Resningsansökningar handläggs inte som mål enligt RB och reglerna i 18 kap. och 31 kap. anses inte vara omedelbart tillämpliga i resningsärenden. Detta är skälet till att det i 58 kap. RB finns en särskild bestämmelse (8 §) om rättegångskostnadsansvar.

18. Lagstiftarens avsikt var vid tillkomsten av MB inte att göra skillnad mellan mål och resningsärenden när det gällde frågan om RB ska tillämpas. Bestämmelsen i 20 kap. 3 § MB, som bl.a. avsåg HD:s prövning av mål enligt MB, ansågs således omfatta såväl mål som resningsärenden. (Se NJA II 1998 s. 169-770 och NJA 2009 s. 102.) Enligt 20 kap. 3 § skulle dock RB inte tillämpas om annat följde av MB eller annan lag. Bestämmelserna om rättegångskostnader i 25 kap. MB utgjorde alltså ett undantag från huvudregeln enligt 20 kap. 3 § MB. Numera utgör kapitlet ett undantag från huvudregeln i 14 kap. 1 § lag (2010:921) om mark- och miljödomstolar. Avsikten med den nya regleringen i lagen om mark- och miljödomstolar har inte angetts vara att i nämnda avseenden få en ändring till stånd (se NJA II 2010 s. 190).

19. Såväl i tidigare gällande 20 kap. 3 § MB som i nu gällande 4 kap. 1 § av den nya lagen om mark- och miljödomstolar och i 25 kap. MB används begreppet mål. Begreppet har i tidigare redovisat sammanhang (p. 18) getts en innebörd som omfattar resningsärenden. Tolkningen av reglerna i 25 kap. MB bör ske i ljuset av detta. Kapitlet får därför anses reglera även vad som ska gälla i nu aktuella resningsärenden. Mot denna bakgrund ska på resningsärendena tillämpas grundreglerna i 25 kap. MB. Motsvarande ska gälla vid prövning enligt 59 kap. RB.

20. En följd av detta är att, då föreningens talan inte kan anses ha varit sådan som avses i 18 kap. 6 § RB, Nordkalk AB:s yrkande om ersättning för rättegångskostnader inte ska bifallas.

HD:s avgörande

HD avslår Föreningen Bevara Ojnareskogens ansökan om resning och klagan över domvilla.

HD lämnar Nordkalk AB:s yrkande om ersättning för rättegångskostnader utan bifall.

HD (justitieråden Severin Blomstrand, Ann-Christine Lindeblad och Agneta Bäcklund) meddelade den 22 december 2011 följande beslut.

Skäl

1. Miljödomstolen vid Nacka tingsrätt lämnade i dom den 19 december 2008 en ansökan från Nordkalk om tillstånd till bergtäkt och vattenverksamhet enligt MB utan bifall. Efter överklagande från bolaget förklarade Miljööverdomstolen genom dom den 9 oktober 2009 den tillståndssökta

verksamheten vara tillåtlig. Avgörandet överklagades till HD av bl.a. Föreningen Bevara Ojnareskogen. Sedan HD den 21 oktober 2010 beslutat att inte meddela prövningstillstånd vann Miljööverdomstolens dom laga kraft.

2. Föreningen Bevara Ojnareskogen har nu ansökt om resning, alternativt klagat över domvilla.

3. HD avslog den 14 februari 2011 ett av föreningen framställt inhibitionsyrkande och förordnade att Nordkalk skulle inkomma med svarsskrivelse samt beslutade den 30 mars 2011 att Miljööverdomstolen skulle avge yttrande i ärendet.

4. Föreningen Bevara Ojnareskogen har anfört att Miljööverdomstolen förlitade sig på Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) i sina bedömningar av de hydrologiska förhållandena och av i vilken mån Nordkalks planerade skyddsåtgärder var tillräckliga. Föreningen har vidare anfört att ingenting tyder på att domstolen har beaktat möjligheten att SGU:s ställningstagande kan ha påverkats av att samma tjänsteman hos SGU fungerat som konsult åt Nordkalk och varit handläggare vid SGU:s slutliga remissvar, i vilket tillstånd för Nordkalk tillstyrktes.

5. Till stöd för sin talan har föreningen åberopat att Justitieombudsmannen (JO) i beslut den 20 december 2010 har uttalat kritik mot SGU på grund av handläggningen av myndighetens remissyttranden till domstolarna i tillståndsärendet. Enligt JO kunde det konstateras att tjänstemannens deltagande i de aktuella ärendenas handläggning varit sådan att han omfattades av förvaltningslagens jävsbestämmelser. Mycket talade enligt JO för att det förelåg en jävssituation. I vart fall utgjorde omständigheterna tillräckliga skäl för myndigheten att pröva om jäv förelåg.

6. Miljööverdomstolen har i yttrande till HD uttalat bl.a. följande. Möjligheten att SGU:s ställningstagande kan ha påverkats av att samma person har fungerat som konsult åt Nordkalk och varit handläggare av SGU:s remissvar har ingått i utredningsmaterialet. Den har beaktats vid Miljööverdomstolens värdering av utredningen i målet.

7. Föreningen Bevara Ojnareskogen får anses uppfylla de krav som anges i 16 kap. 13 § MB. Föreningen hade därför rätt att överklaga Miljööverdomstolens dom. Den får även anses ha haft rätt att ansöka om resning och klaga över domvilla. Det sagda gäller fastän föreningen inte har varit sakägare eller part i

Miljööverdomstolen.

8. Föreningens talan får i första hand uppfattas som en ansökan om resning. Nordkalk har gjort gällande att de åberopade sakförhållandena i huvudsak varit kända för HD vid prövningen av frågan om prövningstillstånd. Huruvida så var fallet har inte någon betydelse för möjligheten att söka resning. (Jfr Lars Welamson och Johan Munck, Rättegång VI, 4 uppl. 2011, s. 195 ff. och

210, samt NJA 1998 s. 148.)

9. Enligt 58 kap. 1 § första stycket 3 RB får till förmån för part resning beviljas om omständighet eller bevis, som inte tidigare förebragts, åberopas och dess förebringande sannolikt skulle ha lett till annan utgång. En första fråga är om det av föreningen åberopade beslutet av JO innefattar ny omständighet eller nytt bevis.

10. I Miljööverdomstolens domskäl redovisas inte att domstolen beaktat möjligheten att SGU:s ställningstaganden kan ha påverkats av att samma person agerat på sätt som anges i punkten 6 ovan. I skriftväxlingen inför huvudförhandlingen i Miljööverdomstolen angavs att SGU byggde sitt ställningstagande på hydrogeologiska modeller och beräkningar som Nordkalk använt sig av i målet och att dessa framtagits av bl.a. SGU, och att SGU i samarbete med Länsstyrelsen, Naturvårdsverket och Gotlands kommun tagit fram ett beslutsunderlag inför ställningstagandet till Nordkalks ansökan. Föreningen angav vidare i ett yttrande att SGU agerat både som konsultföretag på uppdrag av Nordkalk och som myndighet, att A.C. medverkat i samband med Nordkalks ansökan om tillstånd för provbrytning på uppdrag av Nordkalk och medverkat i handläggningen av SGU:s remissvar.

11. Av JO:s beslut framgår att SGU fått uppdraget att dels göra en översiktlig hydrogeologisk bedömning av den planerade tåkten i Bunge, dels bedöma konsekvenserna för grundvattnet av planerad provbrytning, att arbetet utförts av A.C. under vintern och våren 2005/ 2006 och gällde de provtäkter som föregick ansökan om brytning samt att Nordkalk erlagt 168 694 kr till SGU för detta arbete. Det framgår också att A.C. som handläggare deltagit i SGU:s arbete rörande remisshanteringen eftersom han har särskilda kunskaper i hydrogeologin på Gotland men att han inte deltagit i SGU:s beslut under remissbehandlingen av Nordkalks ansökan.

12. JO:s beslut innehåller nya uppgifter i jämförelse med vad som framkom under skriftväxlingen i Miljööverdomstolen, bl.a. om omfattningen av det arbete som utförts av A.C. JO:s beslut får anses innehålla nytt material av sådant slag att ansökan om resning ska tas upp till prövning.

13. För att ansökan ska bifallas krävs att vad som nu åberopas sannolikt hade lett till en annan utgång i Miljööverdomstolen, om det hade förebringats där. Vidare krävs att föreningen gör sannolikt att materialet inte hade kunnat åberopas i Miljööverdomstolen eller att föreningen hade giltig ursäkt att inte göra det.

14. Föreningen Bevara Ojnareskogen har inte visat någon omständighet som kan föranleda resning. Föreningen har inte heller visat någon omständighet som utgör domvilla. Resningsansökan och klagan över domvilla ska därför avslås.

Rättegångskostnader

15. Nordkalk AB har yrkat ersättning för rättegångskostnader. I denna fråga gör HD följande bedömning.

16. Av rättsfallet NJA 2009 s. 102, som primärt tar sikte på frågan vilka handläggningsregler som ska gälla, framgår att 58 respektive 59 kap. RB ska tillämpas i ärenden av nu aktuellt slag.

17. Enligt 58 kap. 8 § RB får sökanden åläggas att ersätta motparten kostnaderna i ärendet om en resningsansökan avslås. Bestämmelsen, som är fakultativ, innebär att sökanden i regel bör vara skyldig att ersätta motpartens kostnad, se NJA II 1943 s. 736 och Peter Fitger, Rättegångsbalken, Version den 15 maj 2011 (t.o.m. supplement 70), Zeteo, Kommentaren till 58 kap. 8 §. Några uttalanden om när undantag bör ske från den stadgade huvudregeln finns inte i förarbetena till bestämmelsen.

18. För klagan över domvilla har reglerna utformats något annorlunda. I fråga om ersättning för kostnad gäller enligt 59 kap. 3 § sista stycket RB bestämmelserna om rättegångskostnad. Det innebär att RB:s regler om rättegångskostnader i 18 respektive 31 kap. ska tillämpas.

19. För vissa typer av tvistemål gäller särskilda bestämmelser om ersättning för rättegångskostnader som ersätter regler i 18 kap. RB. Såvitt nu är i fråga finns i 25 kap. MB särskilda bestämmelser om ersättning för rättegångskostnader, bl.a. i ansökningsmål om miljöfarlig verksamhet och om vattenverksamhet. Frågan uppkommer då om dessa särskilda bestämmelser ska tillämpas även vid prövning av extraordinära rättsmedel.

20. De särskilda rättsmedlen kan beskrivas som institut som syftar till att skapa förutsättningar för att pröva om ett avgörande som har vunnit laga kraft åter ska tas upp till prövning. Det är inte saken som behandlas utan endast frågan om denna ska tas upp till ny prövning. Saken kommer till liv först i och med ett beslut genom vilket den extraordinära åtgärden beviljas. Det extraordinära förfarandet utgör inte någon rättegång eller del av en sådan (se Fitger, a.a., Sjunde avdelningen). Vad nu sagts talar mot att vid prövning av extraordinära rättsmedel tillämpa särbestämmelser som gäller vid prövning i sak.

21. HD har att pröva extraordinära ärenden där olika särbestämmelser reglerar handläggningen av det bakomliggande målet, t.ex. i fråga om ersättning för kostnader i målet. Om sådana särbestämmelser skulle vara tillämpliga även vid avslag på en ansökan om resning eller klagan över domvilla, skulle det leda till att skyldigheten att ersätta motparts rättegångskostnader skulle variera beroende på den bakomliggande processen. Det är svårt att se något bärande skäl för en sådan ordning.

22. De båda instituten resning och klagan över domvilla är delvis överlappande

och i många situationer ges en möjlighet att välja vilket institut som ska tillämpas (se t.ex. rättsfallen NJA 1994 s. 42 och NJA 1997 s. 270). Inget av instituten kan således ses som primärt i förhållande till det andra.

23. Mot bakgrund av vad nu sagts skulle, i fall då någon samtidigt ansöker om resning och klagar över domvilla, en tillämpning av särbestämmelser som gäller i den bakomliggande processen kunna leda till att utgången i frågan om ansvar för rättegångskostnader blev beroende av om rätten valde att tillämpa reglerna i 58 kap. eller 59 kap. RB. Det är inte någon lämplig ordning.

24. De särskilda bestämmelser om fördelning av rättegångskostnader som gäller i den allmänna processen vid prövning enligt MB ska således inte ges genomslag vid tillämpning av 58 och 59 kap. RB när en ansökan om resning eller klagan över domvilla avslås. Utgångspunkten är i stället att sökanden, med tillämpning av 58 kap. 8 § respektive 59 kap. 3 § jämförd med 18 kap. 1 § RB, som huvudregel ska ersätta motpartens kostnader i ärendet.

25. Något skäl att frångå den angivna huvudregeln föreligger inte. Föreningen Bevara Ojnareskogen ska därför, enligt 58 kap. 8 § RB, ersätta Nordkalk för kostnaderna i resningsärendet. Nordkalk får anses tillgodosett med 20 000 kr. Fråga uppkommer då om ränta bör utgå. De grunder som gäller för rättegångskostnad i allmänhet bör tillämpas i fråga huruvida en viss kostnad är att hänföra till rättegångskostnad (se SOU 1938:44 s. 579). Av 18 kap. 8 § andra stycket RB framgår att ersättning för rättegångskostnad också innefattar ränta. Ränta ska därför utgå på beloppet. Enligt 18 kap. 14 § RB krävs inte särskilt yrkande för att ränta ska utgå. Grunderna för denna bestämmelse bör tillämpas (jfr NJA 1989 s. 247).

HD:s avgörande

HD avslår Föreningen Bevara Ojnareskogens ansökan om resning och klagan över domvilla.

Föreningen Bevara Ojnareskogen ska ersätta Nordkalk AB för rättegångskostnader med 20 000 kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta.

- - -.

Justitieråden Johnny Herre, referent, och Svante O. Johansson var skiljaktiga i fråga om ersättning för rättegångskostnader och anförde:

Vi anser att domskälen från och med punkten 17 ska ha följande lydelse:

17. Reglerna om ansvar för rättegångskostnader i 18 och 31 kap. RB ska tillämpas för rättegången i den ordinära processen, även sedan saken överklagats. Rättegångskostnadsreglerna är dock inte omedelbart tillämpliga när en part angriper ett avgörande med något av de särskilda rättsmedlen resning eller klagan över domvilla. Andra regler har i stället utformats för de särskilda rättsmedlen.

18. Enligt 58 kap. 8 § gäller att om en resningsansökan avvisas eller avslås, får sökanden åläggas att ersätta motparten kostnaderna i resningsärendet. Bestämmelsen är fakultativ. När ansökan avslås eller avvisas ska emellertid sökanden i regel vara skyldig att ersätta motpartens kostnad (se Peter Fitger, Rättegångsbalken, version den 15 maj 2011 [t.o.m. supplement 70], Zeteo, Kommentaren till 58 kap. 8 §).

19. Av 58 kap. 8 § sista meningen RB framgår att om en resningsansökan bifalls, ska kostnadsfrågan prövas i samband med målet efter dess återupptagande (jfr 18 kap. 15 § tredje stycket RB som gäller återförvisning). Vid avgörande av om sökanden ska åläggas att svara för motpartens kostnader eller har rätt till ersättning för sina kostnader i resningsärendet, har man normalt att falla tillbaka på RB:s regler för den ordinära processen. Gäller andra regler för kostnadsansvarets fördelning än de som följer av RB finns det normalt anledning att tillämpa de för måltypen gällande kostnadsprinciperna (jfr NJA 2003 s. 23 och Fitger, a.a., Kommentaren till 58 kap. 8 §). Kostnaderna för resningsärendet och den förnyade prövningen ska därför normalt fördelas med beaktande av hur det slutliga avgörandet förhåller sig till det med resningsbeslutet avsedda. (Se Welamson och Munck, a.a., s. 212.)

20. Vid klagan över domvilla är reglerna utformade på ett något annorlunda sätt. I fråga om ersättning för kostnad gäller enligt vad som framgår av 59 kap. 3 § sista stycket RB bestämmelserna om rättegångskostnad. Härmed torde avses de för den ordinära processen tillämpliga reglerna om rättegångskostnad.

21. Avslås en klagan över domvilla innebär det sagda att bestämmelserna i 18 kap. RB normalt ska tillämpas. Om det emellertid finns särskilda regler beträffande rättegångskostnader för det aktuella målet synes det följa av 59 kap. 3 § sista stycket att dessa i stället ska tillämpas i de delar de i rättegångskostnadshänseende ersätter, helt eller delvis, 18 kap. RB.

22. Om en klagan över domvilla bifalls och målet återförvisas ska enligt 18 kap. 15 § tredje stycket RB kostnaden i högre rätt prövas i samband med målet efter dess återupptagande. Detta stämmer i stort med vad som gäller för resning enligt 58 kap. 8 § sista meningen RB.

23. De båda instituten resning och klagan över domvilla är delvis överlappande. I många situationer ges en möjlighet att välja vilket institut som ska tillämpas (se t.ex. rättsfallen NJA 1994 s. 42 och NJA 1997 s. 270). Inget av instituten kan således ses som primärt i förhållande till det andra. Av vad som sagts ovan följer emellertid att tillämpningen av rättegångskostnadsreglerna för resning respektive klagan över domvilla skulle kunna leda till olika resultat beroende på om det är fråga om ett avslag av en resningsansökan eller ett avslag av en klagan över domvilla.

24. Det saknas skäl att i ett fall som det förevarande behandla de båda extraordinära rättsmedlen resning och klagan över domvilla på olika sätt i rättegångskostnadshänseende. Vid bestämning av om ersättning för rättegångskostnad i ett resningsärende alls bör utgå enligt den fakultativa regeln i 58 kap. 8 § finns det skäl att - på motsvarande sätt som om det hade varit fråga om avslag av klagan över domvilla - fästa avseende vid om en part vid prövning av själva saken i den ordinära processen inte skulle ha ålagts ersättningsansvar för rättegångskostnader.

25. Miljöbalken innehåller i 25 kap. en särskild reglering av ansvaret för rättegångskostnader för de ordinära mål och ärenden som faller under balkens tillämpningsområde. Reglerna avviker i vissa avseenden från motsvarande regler i 18 kap. RB.

26. Bestämmelsen i 25 kap. 1 § MB innebär att i ansökningsmål om utövande av miljöfarlig verksamhet gäller inte RB i fråga om rättegångskostnader. Detsamma gäller i allmänhet också ansökningsmål om vattenverksamhet (2 §). Av dessa bestämmelser följer att sökanden normalt inte kan förpliktas att ersätta en förening för dess rättegångskostnader trots att sökanden tappar målet och att en förening inte kan åläggas att ersätta sökandens kostnader. Bestämmelserna vilar på ett rättspolitiskt ställningstagande enligt vilket det är av vikt att det omfattande engagemang som finns i miljöorganisationer tas tillvara genom att dessa ges stora möjligheter att föra fram sina åsikter under handläggningen av mål och ärenden. I detta ligger också en strävan efter att beslutsunderlaget ska bli bättre så att risken för felaktiga beslut rörande bl.a. miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet minskas.

27. Genom 25 kap. 5 § MB, som utgör undantag till 25 kap. 2-4 §§, är 18 kap. 6 och 8 §§ RB tillämpliga. Sökanden i ett tillståndsmål, eller tillståndshavaren i ett omprövningsmål, kan därför exempelvis få ersättning för sina rättegångskostnader om en motpart varit vårdslös eller försumlig i sin processföring. Däremot kan sökanden eller tillståndshavaren inte få ersättning för sina rättegångskostnader ens i sådana fall om det varit fråga om ansökningsmål om utövande av miljöfarlig verksamhet enligt 25 kap. 1 § MB.

28. Prövningen i underinstanserna har i förevarande fall primärt avsett sådan verksamhet som avses i 25 kap. 1 och 2 §§ MB. Föreningens agerande genom resningsansökan kan inte anses vara av sådant slag som träffas av 18 kap. 6 § RB. Med tillämpning av 25 kap. MB skulle föreningen inte ha varit ersättningsskyldig för Nordkalks rättegångskostnad i den ordinära processen. Om resningsansökan hade bifallits skulle föreningen - oavsett utgången i målet efter dess återupptagande - inte heller ha haft rätt till ersättning för sina rättegångskostnader och inte varit skyldig att utge ersättning till Nordkalk för bolagets rättegångskostnader. Mot bakgrund av det anförda bör den fakultativa regeln i 58 kap. 8 § RB tillämpas så, att föreningen inte ska åläggas att ersätta Nordkalk för bolagets rättegångskostnader. Trots att föreningens resningsansökan ska avslås bör således föreningen inte åläggas att ersätta Nordkalks rättegångskostnader.

29. Föreningen har också klagat över domvilla. Eftersom det finns särskilda regler beträffande rättegångskostnader för det aktuella målet bör dessa enligt 59 kap. 3 § sista stycket RB tillämpas i stället för reglerna i 18 kap. (se p. 25-27 ovan). Föreningen bör därför inte heller i den del som avser klagan över domvilla åläggas att ersätta Nordkalks rättegångskostnader trots att domvillocklagan ska avslås.

30. Nordkalks yrkande om ersättning för rättegångskostnader ska därför inte bifallas.

HD:s beslut meddelat: den 22 december 2011.

Mål nr: Ö 517-11.

Lagrum: 16 kap. 13 § och 25 kap. MB, 18 kap. 14 §, 58 kap. 1 och 8 §§ samt 59 kap. 3 § RB, 4 kap. 1 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar.
Rättsfall: NJA 1989 s. 579, NJA 1994 s. 42, NJA 1997 s. 270, NJA 1998 s. 148 och NJA 2009 s. 102.

Sökord: Talerätt; Resning; Klagan över domvilla; Rättegångskostnad
